

Julminnen från mitt eget hem.

Mitt hem har gått i släkten sedan 1814. Några julminnen och sägner
har ej förut upptecknats.

Redan flera veckor före jul börjades arbetet med att göra allt i ordning
åde inom och utom hus för den stundande högtiden. I köket arbetade mor i
itt anletes svett med att knåda deg och baka bröd, ty mycket sådant skulle
man ha, eftersom det skulle räcka fram på våren, dragarna skulle smaka
etsamma, när man plöjde ned säden, för att grödan skulle bli bättre,
roddes det. Kött och fläsk fick ej saknas på julbordet, och för arvtjälpariet
v denna brist slaktade bonden en sa sin välgödda massa. Slak-
et började redan en fjorton dagar före jul vilket tillkännagavs genom
vinns hemiska dödsstråk, som guldjöd kring bygderna. Mor, som
ar äldst i huset, bryggde drickat i köket. Bryggden anförtroddes åt henne,
ffersom hon ansågs vara den skickligaste till att få det bästa och mest smak-
iga ölet. Några julinköp gjordes ej i staden. Bönderna bryggde sitt goda brän-
n själva. I skymningen julafton skulle alla familjens medlemmar bada
det stora bykkaret, som ställdes vid sidan av den öppna spisen, i

vilken en sprakande björkvedstrasa skulle flamma. Under det badet pågick, brukade en gammal gubbe, som av allmänheten kallades Busen - kisse, gå årsgång. Han brukade då titta i fönstren och se vad som skulle hända under det kommande årets lopp, t. ex. bröllop, begravning, och mycket annat sade han sig se under deras badning. Detta uppväckte stor skräck och nyfikenhet. En mandag jul brukade han gå omkring i gårdarna och tala om, vad han sett. En gång kom han mycket berusad och bråkig till mitt hem. Då såg mor Maja i huset, som var en kraftig och modig kvinna, lag Busen - kisse i kragen och fällde honom till golvet och sade åt barnen att hämta hammaren och några spikar, vilket blietsnabbt ålyddes. Därefter slog hon fast honom med en spik i vardera fjälsarmen och i vardera knäballebycken, och så fick han ligga, tills han mycktrat till. Då lossade mor honom från korset. "Men detta", sade mor Maja, "har du väl inte sett i badkaret!" Stugan var ryggästuga och fönstren voro mycket små med blyspröjsar i kramarna. På väggarna sutto inga tapeter, utan dessa och taket bestod av hypolade bräder. Möbelmanglet bestod av två sängar med sängskåp, vilka voro målade i många olika färger. Ett stort bord fanns, som icke fick brukas av familjen.

kan vid kalas och festligheter, vidare funnos ett klaffskåp samt två soffor och några stolar. Tidigt julaftonsmorgon brukade far och mor spika fast dukar på taket och väggarna. På ryggisarna voro bonader uppspikade. Den som av dessa föreställde ett brudföje, en annan gem lin. Julaftonsmorgon skulle julhalmen bäras in och bredas kvarterstjockt på golvet. Denna skulle ligga sedan julen över. Endast ett ombyte skulle göras vid nyåret. Denna sed brukades till en äminnelse av Trälsarens födelse. På julbordet skulle vara en julhöj, till var och en i familjen. Den utgjordes av en limpkaka, en siktkaka, en ost, två kringlor, ett äpple. Barnen fingo något mindre, osten uteblev. Vidare stod på bordet smör, ost, kött, fläsk, korv, skinka och framför ^{allt} det präktiga griskuudet, som skulle vara ett på bordet, det dekorerades med en blomma i vardera örat, och örgyllda bokstäver i pannan: "Skär av och ät". Efter badet i skymningen åt de en bastant merafton, som utgjordes av kumsmörgåsar, som mor och far lagade till med en myckenhet av bordets förråd och stället för kaffe, som icke då brukades, kom det härliga julölet ann. Det var så kraftigt, att läpparna nästan klitrades samman. Det var inte sådant, som ^{finns} nu för tiden. Efter merafton läste far

1030 LÖNDS UNIVERSITETS FOLKLIVSARKIV 4
ågot i bibeln och jöng en psalm, varefter ätandet tog till på fullt allvar.
Utbordet fick inte dukas av förrän julen var över. Julottan brukade så
ranga som möjligt att gå, köra eller rida till kyrkan. Och när de
gick ifrån kyrkan, brukade de kappas och vem som skulle hinna först
hem, för att få det lyckosamt under årets lopp. Annandag eller tredje-
dagjul började julkalasen. Det var till att ha bjudningar och vara
på bjudningar hos släktingar 3-4 dagar i sträck, och för att under-
ätta värdfolkets besvär brukade gästerna ha förning med sig. Den
gjordes av 5-6 ostkakor, vilka placerades i en fotshög därtill
passad korg, vilken ännu bevaras till ett minne i mitt hem.
Till omväxling uti ätandet brukade de gamla bestämma ung-
domarnas äktenskap och framtida öden, för det låg i deras makt.
De unga brukade göra lekar och berätta skrattretande historier. När
slutligen tjugondedagen kom, kördes julen ut. Dukar, bonader
lanscher togs ned och lades ned i kistan. Flammen från golvet, som
levit bos och hackelse, sopades bort. Den myckna maten var uppäten.
Endast de vackra pappersblommorna var kvar efter det dekorerade gris-
vädret. Och i stället för riktbröd togs klibbröd och havrebröd fram.

Och i utbyte mot julkalasens glada glam i stugan hördes vävstolens
unkande och spinnrockens enformiga surrande. I stället för att yälv
å sitta vid björkvedsbrasan och spräka historier blev det riset, som fick
ärma sig i den öppna spiselkållan, under det att männen om kväl-
rna band riskvästar och vred bastrep.

icke underligt att julen var kär för våra förfäder.

Detta har jag fått reda på av min mor, som hört det
av sin mor.

Elsa Palomonsson

Ljungby